

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
ГУМАНИТАРНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКАДЕМИЯ (ФИЛИАЛ)
«КРЫМСКОГО ФЕДЕРАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА
ИМ. В. И. ВЕРНАДСКОГО» (г. ЯЛТА)**

**ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**Серия: Педагогика и психология
47 (5)**

Ялта
2015

УДК 37
ББК 74.04
П 78

Рекомендовано ученым советом Гуманитарно-педагогической академии (филиал) «Крымского федерального университета им. В. И. Вернадского» от 25 марта 2015 года (протокол № 8)

Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и психология. – Сб. статей: – Ялта: РИО ГПА, 2015. – Вып. 47. – Ч. 5. – 288 с.

Редакционная коллегия:

А. В. Глузман	– профессор, доктор педагогических наук, академик НАПН Украины;
Н. Я. Игнатенко	– профессор, доктор педагогических наук;
В. С. Заслуженюк	– профессор, доктор педагогических наук;
Л. И. Редькина	– профессор, доктор педагогических наук;
Г. Е. Гребенюк	– профессор, доктор педагогических наук;
Н. В. Горбунова	– профессор, доктор педагогических наук;
Е. В. Везетиу	– кандидат педагогических наук;
С. Д. Максименко	– профессор, доктор психологических наук, академик НАПН Украины;
Т. С. Яценко	– профессор, доктор психологических наук, академик НАПН Украины;
В. А. Семиченко	– профессор, доктор психологических наук;
А. В. Фурман	– профессор, доктор психологических наук;
Е. Ю. Пономарёва	– профессор, кандидат психологических наук.

Журнал входит в наукометрическую систему РИНЦ (Российский индекс научного цитирования). Журнал зарегистрирован в Международном Центре ISSN в Париже (идентификационный номер печатной версии: ISSN 2311-1305), действующий при поддержке ЮНЕСКО и Правительства Франции.

Рецензенты:

В. М. Ефимова	– доцент, доктор педагогических наук;
Н. В. Якса	– доцент, доктор педагогических наук.

© Гуманитарно-педагогическая академия (г. Ялта), 2015 г.

УДК: 372.3:93

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти Агрошенко Тетяна Олександрівна
Мукачівський державний університет (м. Мукачево)

ВПЛИВ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ К. Д. УШИНЬСЬКОГО НА СТАНОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Аннотация. В статье раскрываются аспекты педагогического наследия К.Д.Ушинского – выдающегося педагога, учителя, ученого, которые посвящены вопросам развития речи дошкольников. Акцентируется внимание на том, что в сегодняшних условиях особенно актуальны советы ученого по применению в детском саду ведущих методов и приемов по развитию родной речи детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: педагогическое наследие, речь, развитие речи, художественно-речевая деятельность, беседа, малые жанры фольклора, звуковой аналитико-синтетический метод обучения грамоте.

Annotation. The aspects of pedagogical legacy of K.D. Ushinskiy open up in the article – prominent teacher, teacher, scientist, which are devoted the questions of development of speech of preschool children. Attention is accented on that in today's terms the councils of scientist are especially actual of application in child's garden of leading methods and receptions on development of mother tongue of children of preschool age.

Keywords: pedagogical heritage, speech, language development, art-speech activity, conversation, minor genres of folklore, sound analytic-synthetic method of teaching literacy.

Вступ. У педагогічній науці є імена, під знаком яких проходить професійна діяльність багатьох поколінь. Серед них - ім'я видатного педагога К.Д.Ушинського, у педагогічній спадщині якого стрижневим є вчення про рідну мову. Це основне лінгводидактичне кредо Ушинського як громадянина своєї Вітчизни, методиста, педагога, вчителя, вченого.

Педагогічні твори видатного вченого складають золотий фонд знань про навчання і виховання молодого покоління. Його педагогічні ідеї розвивали П. Грабовський, Леся Українка, І. Франко, М. Коцюбинський. Основні напрями життєдіяльності та педагогічної спадщини К. Д. Ушинського досліджували такі провідні вчені, як: А. Боднар, В. Войтко, М. Гончаров, М. Гриценко, О. Губко, Н. Калениченко, І. Копачов, Д. Лордкіпанідзе, А. Макаренко, Б. Міторов, М. Рибакова, В. Сухомлинський, С. Сявавко, Н. Харченко та ін.

В умовах модернізації української освіти, зокрема дошкільної, не втратили свого значення педагогічні ідеї К. Д. Ушинського щодо визначення мети, завдань, основних принципів побудови змісту, прийомів і методів організації навчально-виховного процесу. І саме тому практичне використання педагогічної спадщини засновника вітчизняної дошкільної педагогіки з питань лінгводидактичних засад першопочаткового навчання дитини в умовах сьогодення є надзвичайно актуальним.

Мета статті – розкрити вплив педагогічних ідей К.Д.Ушинського на становлення сучасної дошкільної лінгводидактики.

Виклад основного матеріалу статті. К. Д. Ушинський – засновник оригінальної вітчизняної педагогіки, зокрема дошкільної. Упродовж багатьох років К. Д. Ушинський досліджував особливості розвитку дітей дошкільного віку, вивчав та узагальнював досвід шкіл для малолітніх дітей і дитячих садків, як вітчизняних, так і зарубіжних.

У початковому навчанні на перший план К. Д. Ушинський висував наочність. Вихідним положенням учення К. Д. Ушинського щодо принципу наочності та його ролі у процесі навчання стала думка про те, що навчання повинно будуватися не на абстрактних уявленнях і словах, а на конкретних образах, які безпосередньо сприймає дитина. Основними засобами наочного навчання він уважав: 1) предмети в натурі; 2) моделі, малюнки та інші наочні засоби, що відображують предмети і явища. К. Д. Ушинський переконливо довів, що принцип наочності навчання ґрунтується на законах дитячої природи, він сприяє розвитку їхнього мислення, міцному, глибокому і свідомому засвоєнню матеріалу, виробленню образних уявлень та понять, конкретизує їх, розвиває мовлення і мобілізує увагу дітей [2].

К. Д. Ушинський приділяв значну увагу принципу наступності в навчанні і вихованні. Однією з перших умов, що забезпечують ефективність навчання, на думку К. Д. Ушинського, є вимога враховувати попередні знання дітей. Він акцентував на тому, що вивчення нового матеріалу на підставі повторення уже знайомого значно полегшує процес оволодіння новим знанням.

Розглядаючи проблему підготовки до школи і визначаючи час початку навчання, учений зауважував, що шестирічний вік дитини характеризується швидкими темпами розвитку, і визначити дійсний час початку навчання досить важко, проте «краще почати навчання дещо пізніше, ніж дещо раніше», хоч як те, так і інше мають свої негативні наслідки. Зауважимо, що вчення К. Д. Ушинського про час початку навчання дітей і наступність у навчанні особливої актуальності набули в сучасній Україні, коли перебування дітей дошкільного віку в дитячому навчальному закладі скоротилося на один рік, а початок шкільного навчання став на одну сходинку нижче, з 6 років.

Першою сходинкою, на якій дитина залучається до організованого навчання, є дошкілья, що сьогодні всіма державними документами визначається висхідною, початковою ланкою освіти (за А. Богущ). Значну роль в організації передшкільного навчання відіграють відповідні методи і засоби, що сприяють тому, щоб цілком непомітно ввести дітей у науку через уже знайомі їм образи дійсності, що їх оточують, привести в систему й пояснити дітям ті відомості, які вже набуті ними безпосередньо із самого життя.

Ефективним методом навчання К. Д. Ушинський уважав бесіду. Про важливість бесіди як методу навчання свідчить те, що сьогодні педагогі розглядають її як один з методів проблемного навчання. Розкриваючи сутність бесіди, засновник дошкільної освіти наголошував на тому, що використовуваний при цьому матеріал повинен бути конкретним, сама бесіда повинна проводитися за певною системою і бути послідовною.

Аналізуючи запропоновані К. Д. Ушинським принципи, методи і засоби навчання, доходимо висновку, що в умовах сьогодення слушними залишаються поради вченого щодо застосування в дошкільному навчальному закладі провідних методів і прийомів з розвитку рідного мовлення дітей, а саме: проведення бесіди, використання логічних методів і прийомів навчання (аналітико-синтетичний, метод систематизації й узагальнення знань,

порівняння), граматично-логічних вправ та їх граматичний розбір, метод пояснювального читання, наочних методів, репродукції картин, малюнків до художніх творів для складання оповідань, розповідей за картинкою тощо. Зазначимо, що вимоги видатного педагога і методиста до мети, змісту, методів і засобів навчання здебільшого збігаються із сучасними вимогами дидактики, а тому мають практичну цінність і можуть застосовуватись у сучасній системі дошкільного навчання.

Проблеми, порушені К. Д. Ушинським ще в XIX ст., і сьогодні залишаються актуальними. Однією з них є проблема виховання інтересу до змісту художнього твору. К. Д. Ушинський заклав фундамент сучасної методики організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей, наполягаючи на тому, що справжньому педагогу потрібно ретельно готуватися до читання художніх творів, добирати їх відповідно до віку, з доступним змістом. Для того, щоб запобігти недоліків у поведінці дітей або звернути увагу на якийсь позитивний вчинок, потрібно звернутися до життєвого досвіду дітей, нагадати будь-який випадок з їхнього життя, що яскраво асоціюється зі змістом твору.

Великого значення у навчанні й вихованні дітей, зокрема дошкільників, видатний педагог і методист надавав народній творчості, малим фольклорним жанрам. Основні свої погляди на побудову й систематизацію початкового навчання дітей він розкриває у своїх книгах для дітей «Рідне слово», «Дитячий світ», а також «Керівництві для тих, хто навчає», що було призначено як для вихователів і вчителів, так і для батьків, які розпочинають навчання своїх дітей у домашніх умовах. У навчальних книгах К. Д. Ушинський чітко дотримувався такої схеми основних моментів розсудливої діяльності у процесі навчання: здобування фактів, їх нагромадження; виокремлення загальних і специфічних ознак за допомогою зіставлення, порівняння; узагальнення, класифікація і систематизація предметів і явищ за видовими чи родовими ознаками.

Слід зазначити, що і «Рідне слово», і «Дитячий світ», і «Керівництво для тих, хто навчає» не втратили свого значення у сучасних умовах виховання і навчання дітей дошкільного віку. Зауважимо, що й сьогодні до програмного переліку художніх творів дітям дошкільного віку та до хрестоматійних збірників увійшли такі відомі твори, як «Ранкові промені», «Умій почекаати», «Вкупі тісно, а нарізно сумно», «Васька», «Витівки старої зими», «Курка і каченята», «Бішка», «Козенята і вовк», «Півник із сім'єю» і т. ін.

Методичні розробки К. Д. Ушинського з художнього читання мають неперевершене значення. Вони є підґрунтям для сучасних досліджень щодо читання дітям дошкільного віку художньої книги. Зауважимо, що на сучасному етапі методика читання дітям дошкільного віку художньої літератури досліджується низкою учених, педагогів, науковців (А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Кирета, О. Монке, Т. Котик, К. Крутій та ін.). Зокрема, поради вченого знайшли своє відображення у програмі «Мовленнєвий компонент дошкільної освіти» (автор А. Богуш), в якій виокремлено чотири складові художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку, які збігаються з поглядами К. Д. Ушинського, з урахуванням вимог сьогодення, а саме: 1) сприймання на слух та розуміння дітьми змісту художніх творів; 2) відтворення змісту і виконавча діяльність (декламування, відповіді на запитання, переказування, бесіда за ілюстраціями, узагальнюючі бесіди, читання в особах тощо); 3) театралізована діяльність (інсценування, театральні вистави); 4) творчо-імпровізаторська діяльність (ігри-драматизації, ігри за сюжетами літературних

творів, словесно-поетична творчість) [3].

На сучасному етапі науковці також розвивають педагогічні положення, започатковані засновником вітчизняної педагогічної системи К. Д. Ушинським, використовують їх у своїх працях, втілюють у методичні посібники дотично розвитку мовлення і навчання грамоти дітей дошкільного віку (Л. Артемова, А. Богущ, Н. Гавриш, А. Іваненко, Г. Назаренко, О. Кононко, Т. Котик, З. Плохий, О. Проскура, О. Савченко, О. Сухомлинська та ін.). Натомість проведений аналіз досліджень, присвячених педагогічній спадщині К. Д. Ушинського, засвідчив недостатню вивченість як педагогічного, так і лінгводидактичного доробку видатного вченого і зумовив необхідність подальшого глибокого вивчення його з урахуванням сучасного стану науки і практики.

Костянтин Дмитрович Ушинський - засновник методики початкового навчання дітей рідної мови. У 1861 р. він написав статтю «Рідне слово», в якій висловив свої думки і погляди на рідну мову, поставив проблему виховання дитини через рідне слово. На його думку, з перших днів життя дитину потрібно вводити у чудовий світ рідної мови. «Мова, - пише К. Ушинський, - краса, ніколи не в'януха і знову вічно розквітаюча квітка всього духовного життя народу» [1].

Розкриваючи значення рідної мови, К. Ушинський виокремлює в ній насамперед народність. Він вважає, що мова кожного народу створена самим народом, а не кимось іншим. Із мови народу народжується і поет, і музикант, і художник. Саме тому великий педагог закликав любити і ніколи не забувати рідну мову. Що освіченіша людина, за його словами, то більше вона має цінувати перлини народної мови, оскільки в мові «духотворюється весь народ, вся його батьківщина, вся історія духовного життя народу». В мові Ушинський вбачав найтісніший живий зв'язок між минулими, сучасними і прийдешніми поколіннями. Одне покоління змінюється іншим, а результати їхнього життя залишаються в мові і передаються спадкоємцям. За його переконанням, мова і народ нерозлучні. Якщо зникає мова, перестає існувати і сам народ. «Поки жива мова, - наголошує він у своїй статті, - живий і народ! Усе заберіть у народу, він усе може повернути, а заберіть мову - і він вже ніколи не зможе її повернути, навіть нову Батьківщину може створити народ, але нову мову - ніколи!».

У характеристиці рідної мови К. Ушинського виступив глибокий патріотизм, любов до свого народу. Мова є повним відображенням Батьківщини і духовного життя народу. Вона є тлумачем рідної природи. За ствердженням К. Д. Ушинського, мова - це найкраща характеристика народу.

У статті «Рідне слово» педагог наголошує і на другій важливій рисі рідної мови: її історичному й соціальному походженні. Мова - це історичне явище, яке створюють тисячоліттями, це творчість не однієї людини, а багатьох поколінь. Водночас мова є знаряддям спілкування і зв'язку між людьми, вона пов'язує минулі покоління із сучасними в єдиний «організм». Слово, що було створене людиною, залишається в скарбниці рідної мови. «У скарбниці рідної мови, - за його словами, - складалося одне покоління за одним результатом історичних подій, ра-Доців і горя, все своє духовне життя».

Видатний педагог підкреслює і третю важливу рису рідної мови: її роль у навчанні і вихованні підростаючого покоління. Маленька дитина входить у навколишній світ завдяки рідній мові, яку він образно називає чудовим

Проблеми сучасного педагогічного образования.

Сер.: Педагогіка і психологія

вихователем і педагогом. «Мова, - пише К. Ушинський, - є народним педагогом, наставником, який навчав дітей і тоді, коли не було книг, шкіль і продовжує навчати до кінця історії». За Ушинським, рідна мова пояснює дитині природу, доквілля так зрозуміло і влучно, як не зміг би пояснити жодний природодослідник, знайомить з історією народу так, як не зміг би познайомити жодний історик, розкриває такі філософські поняття, які не зможе розкрити жодний філософ. Дитина у п'ять-шість років розмовляє вже правильно і жваво своєю рідною мовою. Що допомагає дитині засвоїти рідну мову? - запитує вчений і відповідає, - деякі вважають, що такому легкому засвоєнню мови допомагає пам'ять. Однак К. Ушинський переконаний, що однієї пам'яті недостатньо. На його думку, в засвоєнні рідної мови дитині допомагає своєрідне мовне чуття. На противагу тим, хто стверджував, що дитина засвоює рідну мову несвідомо, К. Ушинський акцентує увагу на свідомому засвоєнні мови. У ранньому віці дитина засвоює велику кількість понять, логіку і філософію мови. Вона засвоює «легко і швидко у два-три роки стільки, що і половини не зможе засвоїти у 20 років старанного методичного навчання» [4].

У статті «Рідне слово» розглядається також питання про місце рідної мови серед інших мов. Ушинський зауважує, що для духовного розвитку дитини зовсім не байдуже, якою мовою вона говорить у дитинстві. Якщо мова, якою починає говорити дитина, суперечить вродженому національному характеру, то ця мова не справить такого сильного впливу на її духовний розвиток, як рідна мова. К.Ушинський вимагав, щоб у нашій країні навчання проводилося рідною мовою, оскільки дитина, яка засвоює чужу мову в себе на Батьківщині, розвивається слабкіше і повільніше. Ще гірше, зазначає педагог, якщо дитина відразу почне говорити кількома мовами, тоді жодна мова не стане рідною. При такому змішуванні мов рідне слово не зможе вплинути на розвиток дитини. Водночас К.Ушинський не заперечує доцільності вивчення другої мови дітьми дошкільного віку і подає низку цінних методичних вказівок: а) вивчення другої мови не починати раніше, ніж рідна мова пустить глибоке коріння в духовну природу дитини; б) іноземні мови треба вивчати одну за одною, а не одночасно (до речі, досвід навчання дітей іноземних мов засвідчив справедливості цього застереження); в) вивчення іноземної мови має відбуватися за допомогою безперервних вправ і повторення, що запобігає забуванню; г) чим ретельніше займаються з дитиною вивченням іноземної мови, тим ретельніше вона має вивчати рідну мову.

Учення К. Ушинського щодо значущості рідної мови у засвоєнні дітьми іноземних мов дає змогу розробити ефективну методику навчання дітей другої мови на основі вивчення рідної.

Методику навчання дітей рідної мови К. Ушинський виклав у низці статей, як-от: «Перші заняття вітчизняною мовою», «Організація початкового навчання», «Керівництво до викладання «Рідного слова», «Три готових види занять з вітчизняної мови» та ін.

Успіх навчання дітей рідної мови, вважає педагог, залежить від мети навчання. У зв'язку з цим він визначає три головні мети: 1) розвиток дару слова; 2) сприяння оволодінню скарбницями рідної мови; 3) сприяння засвоєнню граматичних законів мови. Усі ці завдання, на думку К.Д.Ушинського, мають здійснюватися водночас. Найефективнішими методами і прийомами розвитку мовлення дітей К. Ушинський уважав

проведення бесіди, ознайомлення з образотворчим мистецтвом, читання художньої літератури, розповіді самих дітей на різні теми, систематичні вправи.

Особливого значення у розвитку мовлення дітей К.Д.Ушинський надавав усній народній творчості, зокрема казкам, загадкам, прислів'ям, скоромовкам. Саме вони допомагають розвинути чуття рідної мови. Усна народна творчість, особливо прислів'я, на думку вченого, впливають на дитину як формою, так і своїм змістом.

Надзвичайно високо оцінював К.Д. Ушинський народні казки. Він писав: «Це перші й блискучі спроби народної педагогіки, і я не думаю, о хтось був спроможним змагатися в ньому випадку з педагогічним генієм народу».

Щодо впливу казок на розвиток мовлення, то, за словами педагога, вони збагачують словник дитини. В усіх народних казках часто повторюються ті самі слова і зврати, які запам'ятовуються дитиною, і надають їй мовленню образності.

У 1864 р. К. Ушинський написав першу навчальну книжку «Рідне слово» у трьох частинах, яку було перекладено багатьма мовами. Водночас для учнів було видано методичні рекомендації для вчителів з тією самою назвою. «Рідне слово» має таку структуру:

1. Азбука. Наведено зразки вправ для малювання в зошиті у клітинку, подано письмову та друковану азбуку, слова для читання.

2. Перша після азбуки книга для читання. Побудована на основі фактів та явищ з життя народу (побут, історія, праця, етичні та естетичні уявлення). Цей матеріал об'єднано у 36 тем. Матеріал кожної теми викладено в такій послідовності:

- слова (активний і пасивний словник);
- назви предметів та їхніх якостей і властивостей, розміщені за родами і видами;

- незакінчені фрази, які мають закінчити діти;
- запитання для дітей;
- прислів'я, приказки, наспіви, скоромовки, загадки;
- народні казки та казки, складені К. Ушинським;
- оповідання, вірші;
- картинки для дидактичних вправ.

3. Друга після азбуки книжка для читання (1 і 2 відділ). Другий рік навчання. У ній вміщено оповідання, казки, вірші для самостійного читання дітям.

4. Зразки письмових вправ для учнів [1].

К. Ушинський - засновник звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти. Отже, вчення педагога про місце й роль рідної мови в житті народу, країни, дитини є центральною концептуальною тезою усєї педагогічної системи вченого, яка не втратила своєї актуальності й нині в Україні.

Висновки. З огляду на вищезазначене, доходимо висновку, що вчення К. Д. Ушинського про рідну мову та методику її навчання, його фундаментальні педагогічні погляди, стрижнем яких є дидактика, стало вагомим підґрунтям для становлення і розвитку вітчизняної дошкільної лінгводидактики (А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Котик, К. Крутій, Н. Луцан та ін.).

Заслуга К. Д. Ушинського у становленні і розвитку лінгводидактики, і

Проблемы современного педагогического образования.

Сер.: Педагогика и психология

зокрема дошкільної, полягає у тому, що він уперше в педагогічній науці кінця XIX століття чітко визначив місце рідної мови у вихованні та навчанні дітей, науково обґрунтував дидактичні принципи навчання рідної мови, докладно розробив зміст і систему методів та прийомів початкового навчання дітей мови, які і склали підґрунтя сучасної теорії й методики навчання дошкільників рідної мови [2].

К.Д. Ушинський підкреслює виняткове освітнє і виховне значення мови, називаючи її найбільшим народним наставником, незвичайним педагогом, крашчим тлумачем природи й життя.

Актуалізація та реалізація лінгводидактичної спадщини К. Д. Ушинського в сучасних ДНЗ може бути забезпечена за таких педагогічних умов:

1. ознайомлення вихователів з педагогічною та лінгводидактичною спадщиною К. Д. Ушинського;
2. творче використання засобів, принципів, форм і методів навчання дітей старшого дошкільного віку рідної мови, що були запропоновані вченим;
3. систематичне комплексне використання в роботі з дошкільниками художніх творів К. Д. Ушинського для дітей у поєднанні з малими жанрами фольклору.

Література:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / За ред.А.М.Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.
2. Пикинер В. Взаимосвязь языка и мышления ребёнка в педагогическом наследии К. Ушинского / В. Пикинер // IV Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського, 16–17 трав. 2006 р. / М-во освіти і науки України, ПДПУ ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2006. – С. 69-71.
3. Пікінер В. Стан використання педагогічної спадщини К. Ушинського в сучасному дошкільному навчальному закладі / В. Пікінер // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. – 2008. – № 7 (146). – 2008. – С. 205-209.
4. Ушинский К.Д. Родное слово //К.Д.Ушинский. Избр. пед. соч.: В 2 т. - М., 1974. - Т.1. - С.145-159.

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Алексеева С. В.	СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ: ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ	3
Атрощенко Т. О.	ВПЛИВ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ К. Д. УШИНСЬКОГО НА СТАНОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ	9
Баласва К. С.	ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	16
Борщов С. М. Гусаченко Л. М. Вяла В. В.	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА І ЕФЕКТИВНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ УЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗІ ШКОЛЯРАМИ	22
Валеєва Э. Р. Некрасова О. А.	ЗНАЧЕНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИТАГЕННОГО ОПЫТА РЕБЕНКА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ	28
Венгловська О. А.	ПЕРСПЕКТИВНИЙ ДОСВІД ПЕДАГОГІВ-ПРАКТИКІВ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В М. КИЄВІ (1973-1991)	34
Вікторенко І. Л.	ПОНЯТТЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОБДАРОВАНОВОГО ШКОЛЯРА В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ	41
Дудина М. М. Глотова Е. Е.	СОДЕРЖАНИЕ И ФОРМЫ ПОДГОТОВКИ ВЫПУСКНИКОВ ВУЗОВ К ЭФФЕКТИВНОМУ ТРУДОУСТРОЙСТВУ	48
Дибкова Л. М.	СУБ'ЄКТНІСТЬ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	55

Жуковський С. С.	МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ОБДАРОВАНИХ ШКОЛЯРІВ ДО ОЛІМПІАД З ІНФОРМАТИКИ	62
Зарединова Э. Р.	ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ ОСМЫСЛЕНИЕ ПОНЯТИЯ «СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ЦЕННОСТИ»	69
Зінченко В. М.	РОБОТА З ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	77
Ислямова Э. А.	СРЕДСТВА ДИАГНОСТИКИ НАЧАЛЬНОГО УРОВНЯ СФОРМИРОВАННОСТИ ПРЕДМЕТНО- ПРАКТИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ-ПЕДАГОГОВ ШВЕЙНОГО ПРОФИЛЯ	84
Іванюк Г. І.	ШЛЯХИ АДАПТАЦІЇ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ ДО СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА (1924-1929 РР.)	91
Качур Е. А.	К ВОПРОСУ О ДУХОВНОЙ САМОРЕАЛИЗАЦИИ ПЕДАГОГА	98
Ліснічук Н. В.	СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ	102
Лопатина А. Б. Сырчиков А. С. Паначев В. Д.	ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД К МЕТОДИКЕ ВОССТАНОВЛЕНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ ОРГАНИЗМА В СПОРТЕ	108
Мелкумова Т. В.	МЕТОДИЧНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ КАЗОК І ЛЕГЕНД ІЗ ВИХОВНОЮ МЕТОЮ	115
Мороз Т. О.	ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	121

Олійник М. І.	ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЕТАПІВ СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ (ПОЛЬЩІ І РУМУНІЇ)	127
Оліяр М. П.	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	139
Осова О. О.	ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ У СУЧАСНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	148
Пенно М. А.	ОТНОШЕНИЕ КУРСАНТОВ ВОЕННО-ВОЗДУШНОЙ АКАДЕМИИ К САМООБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ	153
Погоріла Н. І.	СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРОТЕХНІКІВ	159
Сейдаметова З. Н.	ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ В ВУЗЕ	167
Сейтмететова Э. А.	НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НАРОДНОГО КРЫМСКОТАТАРСКОГО ФОЛЬКЛОРА В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ КРЫМА	171
Сенченко В. В.	ВОСПИТАНИЕ ГРАЖДАНСТВЕННОСТИ У СТУДЕНТОВ НА ЗАНЯТИЯХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ	176
Серих Л. В.	ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ БАГАТОВЕКТОРНОЇ МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ТА ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ	184

Січкара А. Д.	ЦІННІСНИЙ КОНЦЕПТ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ С. РУСОВОЇ ТА К. МАЄВСЬКОЇ	193
Солодка А. К.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ УЧАСНИКІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ ДО КРОСКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	199
Тимчук Л. І.	КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)	211
Токарчук Е. Ю.	ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПОНЯТИЯ «ПРОЕКТНО-КОНСТРУКТОРСКАЯ КУЛЬТУРА» БУДУЩЕГО ИНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА	224
Усениова Л. Ю.	ОЦЕНИВАНИЕ РЕЗУЛЬТАТОВ И КАЧЕСТВА ПРАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ПРАКТИКИ	230
Шарипова Э. Р.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-НАПРАВЛЕННЫХ ДИСЦИПЛИН	238
Шварп Н. В. Кайдалова Л. Г.	ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРОФІЛЮ	244
Шуленкова М. А.	ФОРМИРОВАНИЕ ГРАЖДАНСКОЙ КУЛЬТУРЫ МОЛОДЫХ ГРАЖДАН В ИСТОРИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКОМ АНАЛИЗЕ РАЗВИТИЯ ГРАЖДАНСКОГО ВОСПИТАНИЯ	251
Шульга А. В.	ПОНЯТТЯ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ	261

ПСИХОЛОГИЯ

Литвинов Г. А. Зарединова Э. Р. Меджитова З. С. Фазылова Э. Э.	ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ДЕТСКО-РОДИТЕЛЬСКИХ ОТНОШЕНИЙ В НЕПОЛНОЙ СЕМЬЕ	267
Таран О. П.	ДИАГНОСТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АУТИЧНОГО РЕБЕНКА	275

Научное издание

Проблемы современного педагогического образования
Серия: Педагогика и психология.
Выпуск сорок семь. Часть 5.

Ответственный за выпуск Е.Ю. Пономарёва

ISSN 2311-1305

Ответственность за достоверность приводимых в публикациях фактов, дат, наименований, фамилий, имен, цифровых данных несут авторы статей.

Научные статьи печатаются за авторскими вариантами.

Сдано в набор 06.04.2015. Подписано к печати 25.03.2015.
Формат 60x90x16. Печать офсетная. Печать офс. Обл. - изд. арк. 20.
Тираж 500 экз.

Отпечатано в типографии
Гуманитарно-педагогической академии (г. Ялта)
РИО ГПА ул. Севастопольская, 2 а, г. Ялта
тел. (0654)32-21-14,
факс (0654)32-30-13